

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих**

Методичні вказівки

до виконання завдань самостійної роботи з дисципліни
«Психологія інновацій»

для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому)
рівні
вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Київ 2016 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
НАПН України

Укладач: Ігнатович О.М.

Рецензент:

Обговорено та схвалено на засіданні випускового відділу ІПООД НАПН
України (протокол №__ від _____ 2016 року)

Тема 1.Інновація як предмет наукового дослідження

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати доповідь за темами «Поняття інновації» та «Види інновацій».

Завдання 2. Написати реферат на тему «Сучасні наукові підходи до дослідження інновацій».

Завдання 3. Підготувати аналітично інформаційні матеріали з питання «Інноваційний потенціал застосування психологічного дослідження в практиці».

Література:

Основна:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-е вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Ігнатович О.М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників: Монографія / О.М. Ігнатович. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2009. – 287с.
3. Ялговский С. Психология инноваций: подходы, методы, процессы / С. Ялговский. - М.: Издательский дом Высшей школы экономики, 2011. – 350 с.

Додаткова:

1. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОППО, 2005. – 160 с.
2. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект. / За ред. Даниленко Л. – К.: Школяр, 2002. – 320 с.
3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. \ В.В. Химинець – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с.

Періодична:

1. Бех І., Кононко О. Наукові засади проведення експерименту // Рідна школа – 2001. – № 10. – С. 36–40.
2. Борівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі // Рідна школа. – 2002. –№ 93. – С. 22—26.
3. Буркова Л. Ключ до управління: Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму керування інноваційним процесом в освіті//Директор школи, ліцею, гімназії. –2000.–№1. – С. 31–37.
4. Ващенко Л. Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти особливості управління//Освіта і управління. – 2003. – т. 6. – №3. – С. 97–104.
5. Даниленко Л. Інноваційна педагогіка: до практики через теорію (з нотаток науковця) // Директор школи, ліцею, гімназії. –2000. – № 1 – С. 38–40.
6. Даниленко Л. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти // Післядипломна освіта в

Україні. – 2003.– №3. – С. 70–74. Даниленко Л.І., Буркова Л. В. Відбір та оцінювання освітніх інновацій//Директор школи. –1998.– №34. – С. 6.

Методичні вказівки

Терміни «новина», «новація», «інновація», «нововведення» широко використовуються в літературі, у повсякденній практиці і нерідко ототожнюються, хоча дещо різняться за своєю сутністю. Ці терміни об'єднують те, що вони відображають розвиток, оновлення. Будь-яка соціоекономічна система розвивається через оновлення. Поняття «нове», «новина», «новація», «інновація», «нововведення» віддзеркалюють шлях розвитку, який веде до змін через прискорення поступовості руху та оновлення всіх елементів процесу: принципів, методів, цілей, що потребує подолання укорінених звичок, взаємозв'язків, стійких тенденцій і породжує нову якість, як-то: оновлену матеріально-технологічну базу, систему управління, суспільні відносини, новий спосіб життя, новітні життєві стилі.

Для практичного вживання понятійної термінології необхідно знати особливості, межі та способи її застосування.

Нововведення як інструмент перетворення є самостійним об'єктом вивчення в усіх промислово розвинених країнах. Виникла нова галузь науки — інноватика, яка вивчає закономірності процесів розвитку, формування новацій, нововведень, механізмів управління змінами, подолання опору нововведенням, адаптації до них людини, використання та поширення інноваційних потоків, інноваційної діяльності, їх вплив на сферу конкуренції, на розвиток суспільства в цілому.

На відміну від стихійних, спонтанно виникаючих змін, інноватика вивчає механізми ініційованих і контрольованих змін, які відбуваються внаслідок раціонально-вольових дій.

Предметом інноватики є створення, освоєння і поширення різного типу новацій.

Слід зазначити, що інноватика як наука перебуває на початковому етапі свого розвитку.

Уперше термін «інноватика» було вжито наприкінці 80-х років ХХ ст. в науковій школі професора Санкт-Петербурзького державного технічного університету В. Г. Колосова з метою визначення напрямку наукової діяльності з розробки і розвитку теоретичних засад наукової методології і методів прогнозування створення інновацій, а також методів планування, організації інноваційної діяльності та реалізації нововведень. Специфіка інноватики полягає в тому, що вона є міждисциплінарною методологією особливого типу. Інноватика забезпечує таке інтегрування знань, у процесі якого спеціальні науки (економіко-управлінські, соціологія, психологія, кібернетика, філософія та ін.) зберігають свою самостійність і специфічність, але їх теоретичні концепції і фактичні дані об'єднуються навколо методів дослідження проблем інновацій та інноваційної діяльності, інтегруючи різноманітні наукові знання з метою підвищення їх практичної ефективності.

На думку Г. С. Гамідова та інших учених, в інноватиці як у науковому напрямі слід виокремлювати дві взаємодоповнюючі складові: теоретичну

інноватику і прикладну. Теоретична інноватика вирішує проблеми створення і розвитку наукової методології інноватики, теоретичні проблеми синтезу інноваційно складних організаційно-технічних систем (нових знань, ідей, нових технологій, винаходів, відкриттів).

Під прикладною інноватикою розуміється в різних галузях господарювання напрям інноваційної діяльності з вирішення проблем планування, організації і реалізації нововведень.

Кінцевим результатом інноваційних досліджень є досягнення практичного ефекту для забезпечення суспільного добробуту держави, людства в цілому.

Як свідчить досвід розвинених країн, життєздатність національних економік насамперед визначається масштабами та якістю впровадження нових ідей, нових технологій, нових управлінських систем, нових продуктів, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. Коли відсутні важливі інноваційні зміни, економіка скочується до стагнації. Саме цей факт підкреслює відомий європейський маркетолог, професор Ж. Ж. Ламбен і зазначає, що світова економіка нині переживає уповільнення розвитку, вихід з якого може забезпечити нова хвиля нововведень, спроможних дати довгостроковий стимул наступному періоду зростання. Тому головними проблемами сучасної ідеології управління є питання інноваційної діяльності. За кордоном, у першу чергу в США, Німеччині, виходить багато літератури з питань інноватики, у якій висвітлюються різні погляди на сутність теорії інноваційного розвитку, аналізуються успіхи і невдачі американських та інших компаній протягом тривалого часу. Автори роблять висновки, що нововведення підкоряються певним законам і можуть бути передбаченими. Так, дедалі більша кількість дослідників підтримують хвильову, циклічну концепцію розвитку нововведень.

Проте існує інша точка зору, згідно з якою теорія нововведень відсутня, а є певні підходи до вирішення практичних проблем.

Будь-яка наука виникає і розвивається виходячи з потреб практики, яка складає основу розвитку теорії. Потреби практики, необхідність вирішення конкретних завдань (наприклад, подолання економічної кризи) стимулюють розвиток наукових знань, тому розвиток теорії інноватики пов'язаний з накопиченням практичного досвіду, теоретичним його узагальненням.

Необхідно зазначити, що у вітчизняній літературі поняття «новації» стали активно використовуватись тільки в перехідній економіці України. До того часу в Україні, як і в усьому Радянському Союзі, користувались поняттям науково-технічного прогресу, і проблематика нововведень розроблялась лише в межах економічних досягнень НТП та впровадження нової техніки у виробництво. Провідними економістами цього напрямку були В. В. Новожилов, С. Г. Струмлін, Т. С. Хачатуров, Л. С. Бляхман та багато інших учених. Передусім вивчались питання інтеграції науки і виробництва, шляхи впровадження досягнень НТП у виробництво та підвищення його ефективності.

Теорія розвитку науково-технічного прогресу не враховувала організаційно-управлінських, соціальних інновацій і, взагалі, багатьох важливих чинників ринкової економіки, які не могли бути використані в соціалістичному господарюванні.

З переходом України до ринкових відносин іде пошук шляхів активізації інноваційної діяльності та усвідомлення сутності і форм її організації, а термін «інновація» активно використовується як самостійно, так і для визначення споріднених понять: «інноваційний процес», «нововведення» тощо.

Сутність понять «інновація», «нововведення», «новація»

Як вітчизняній, так і світовій літературі властива багатогранність поглядів на сутність поняття «інновація». І це не дивно, бо як зауважив відомий американський футуролог Елвін Тоффлер, серед проблем, з якими стикається бізнес, немає важливішої і складнішої, ніж проблема нововведень.

Як уже відзначалось, незважаючи на значне накопичення емпіричних знань та теоретичних концепцій, ще відсутня узагальнююча теорія з інноватики, існують розбіжності з ряду важливих методологічних питань, тлумачення основних категорій, про що свідчить спеціальна література. Західні дослідники (Б. Санто, В. Д. Хартман, Б. Твісс, Г. Перлакі, Е. Менсфілд, Р. Фостер, Й. Шумпетер, П. Друкер та ін.) трактують категорії інноватики залежно від об'єкта та предмета свого дослідження. Наприклад, Ф. Ніксон вважає, що інновація — це сукупність виробничих, технічних і комерційних заходів, які ведуть до появи на ринку нових та вдосконалених промислових процесів і обладнання.

На думку відомого американського вченого в галузі управління наукою й технікою Б. Твісса, нововведення — процес, у якому винахід або ідея набуває економічного змісту. «Це єдиний у своєму роді процес, — пише Б. Твісс, — що об'єднує науку, техніку, економіку й управління. Він полягає в одержанні новизни і триває від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи комплекс відносин, виробництво, обмін, споживання». Німецький спеціаліст Ф. Хаберланд переконаний, що «нововведення охоплює науково-технічні, технологічні, економічні й організаційні зміни, які виникають у процесі відтворення. Його основними характеристиками є: якісна новизна виробів, способів виробництва і технологій у порівнянні з попередніми, темпи реалізації, динаміка циклу нововведень, економічна ефективність, соціальні наслідки».

На думку Б. Санто, інновація — це такий суспільно-техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів приводить до створення кращих за своїми якостями виробів, технологій та дає прибуток (у разі, коли інновація орієнтована на економічний зиск), її поява на ринку може принести додатковий дохід.

Й. Шумпетер трактує інновацію як нову науково-організаційну комбінацію виробничих чинників, створену підприємницьким духом. Саме Й. Шумпетером уперше був уведений у науковий лексикон термін «інновація», що в буквальному перекладі означає «втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або новому виді виробу». Крім того, інновація розглядалась Й. Шумпетером як нова функція виробництва, «нова її комбінація».

К. Найт — відомий спеціаліст у сфері інноватики — дає таке визначення: «Нововведення — це впровадження будь-чого нового відносно організації чи її безпосереднього оточення» і розглядає нововведення «як особливий випадок процесу змін в організації».

Х. Барнет визнає нововведенням будь-яку ідею, діяльність чи речовий результат, які відрізняються за своїми якісними ознаками від існуючих форм.

Ряд американських дослідників під нововведенням розуміють процеси виникнення, розвитку, поширення і зміни науково-технічних новацій у різних сферах людської діяльності. Так, на думку П. Друкера, головною рисою нововведення є його вплив на спосіб життя людей. З цього погляду нововведення не обов'язково мають бути технічними чи речовими, причому соціальні нововведення виявляються більш значущими за силою свого впливу порівняно з упровадженням локомотивів чи телеграфів. Зокрема, система продажу товарів у кредит спричинила справжній економічний переворот, це соціальне нововведення перетворило економіку пропозиції в економіку попиту незалежно від ефективності економіки. На погляд П. Друкера, лікарні в сучасному вигляді — це соціальна інновація епохи Відродження ХІХ ст., яка зробила для охорони здоров'я більше, ніж багато які досягнення в медичній науці.

А. Т. Кругліков під нововведенням розуміє вперше створений і використаний конкретний засіб чи спосіб діяльності, який задовольняє суспільні потреби, дає реальний ефект у відповідних сферах людської діяльності і в якому знайшло практичне використання або втілилось нове знання у вигляді наукового відкриття чи технічного винаходу. Кожну новацію слід розглядати як певне ціле, неділиме, однорідне і тотожне самому собі протягом усього життєвого циклу нововведення.

Цю точку зору поділяє Е. Менсфілд. Він стверджує, що коли винахід починає використовуватись, він стає науково-технічною новацією.

Чіткіше розмежування понять «нововведення» і «новація» дає П. Лелон: новація — це «новий вид продукції, метод, технологія», а нововведення — це «впровадження новації в економічний виробничий цикл».

У наукових дослідженнях вітчизняних економістів переважає думка, що «інновація являє собою техніко-економічний процес, який завдяки практичному використанню продуктів розумової праці — ідей і винаходів, приводить до створення кращих за властивостями нових видів продукції та нових технологій», а «нововведення — це процес доведення наукової ідеї до технічного винаходу, до стадії практичного використання, що приносить дохід».

Аналіз показує, що під терміном «нововведення» («інновація») деякі автори розуміють об'єкти впровадження, інші — процес, що веде до появи чогось нового — новації.

Сучасна методологія системного опису інновацій в умовах ринкової економіки базується на міжнародних стандартах. Для координації робіт зі збирання, обробки й аналізу інформації про науку й інновації у рамках Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) була створена група експертів з показників науки і техніки, яка розробила «Керівництво Фраскаті» (1963 р.) — «Запропонована стандартна практика для обстеження досліджень і експериментальних розробок». Цей документ дістав таку назву у зв'язку з тим, що його перша версія методичних рекомендацій була прийнята в місті Фраскаті (Італія).

Положення періодично уточнюється, що зумовлено змінами у стратегії науково-технічної політики на національному і міжнародному рівнях в організації науково-дослідних розробок. Остання редакція «Керівництва Фраскати» ухвалена в 1993 р., у ній визначені основні поняття, що стосуються наукових досліджень і розробок, їх склад і межі.

Питання і завдання для самоконтролю

Що вивчає психологія інновацій?

Які завдання виконує психологія інновацій?

Які аспекти охоплюють поняття «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність», «інноваційна культура»?

Визначіть різновиди інновацій.

Розкрийте сутність сучасних наукових підходів до дослідження інновацій.

Тема 2. Інноваційність суб'єкта як предмет психологічного дослідження

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати доповідь за темами «Особистісні детермінанти успішності інноваційного процесу», «Психологічні дослідження креативності суб'єкта».

Завдання 2. Написати реферати на теми «Креативність та інноваційність суб'єкта», «Психологічні характеристики суб'єкта інноваційної діяльності», «Види та діагностика особистісної інноваційності».

Завдання 3. Провести міні-дослідження групової інноваційності.

Література:

Основна:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-е вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Ігнатович О.М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників: Монографія / О.М. Ігнатович. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2009. – 287с.
3. Ялговский С. Психология инноваций: подходы, методы, процессы / С. Ялговский. - М.: Издательский дом Высшей школы экономики, 2011. – 350 с.

Додаткова:

1. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОППО, 2005. – 160 с.
2. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект. / За ред. Даниленко Л. – К.: Школяр, 2002. – 320 с.

3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. \ В.В. Химинець – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с.

Періодична:

1. Бех І., Кононко О. Наукові засади проведення експерименту // Рідна школа – 2001. – № 10. – С. 36–40.

2. Борівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі // Рідна школа. – 2002. – № 93. – С. 22—26.

3. Буркова Л. Ключ до управління: Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму керування інноваційним процесом в освіті//Директор школи, ліцею, гімназії. –2000.–№1. – С. 31–37.

4. Ващенко Л. Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти особливості управління//Освіта і управління. – 2003. – т. 6. – №3. – С. 97–104.

5. Даниленко Л. Інноваційна педагогіка: до практики через теорію (з нотаток науковця) // Директор школи, ліцею, гімназії. –2000. – № 1 – С. 38–40.

6. Даниленко Л. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти // Післядипломна освіта в Україні. – 2003.– №3. – С. 70–74. Даниленко Л.І., Буркова Л. В. Відбір та оцінювання освітніх інновацій//Директор школи. –1998.– №34. – С. 6.

Методичні вказівки

Інноваційна діяльність — вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у новий чи покращений продукт введений на ринок, в оновлений чи вдосконалений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації соціальних послуг, їх адаптацію до актуальних вимог суспільства.

Інноваційна діяльність (від англ. *innovation* — нововведення) — діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Інноваційна діяльність — діяльність, спрямована на комерціалізацію накопичених знань, технологій і обладнання. Результатом інноваційної діяльності є новий або додатковий продукт або продукт з новими якостями.

Відповідно до Закону «Про інвестиційну діяльність» Інноваційна діяльність – одна з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу

Об'єктами інноваційної діяльності є:

- інноваційні програми і проекти,;
- нові знання та інтелектуальні продукти;
- виробниче обладнання та процеси;
- інфраструктура виробництва і підприємництва;

- організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери;
- сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;
- товарна продукція;
- механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні або юридичні особи, які провадять інноваційну діяльність або залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію інноваційних проектів.

Інноваційний продукт є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною або дослідно-конструкторською розробкою нової технології (в тому числі - інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії і відповідає таким вимогам:

1. він є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного досягнення тощо), на які виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів. При цьому використаний об'єкт інтелектуальної власності має бути визначальним для даного продукту;

2. розробка продукту підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень;

3. цей продукт вироблено (буде вироблено) вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку, він є конкурентоздатним і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

Питання і завдання для самоконтролю

Назвіть детермінанти успішності інноваційного процесу.

Які аспекти охоплюють поняття «креативність» та «інноваційність» суб'єкта?

Розкрийте психологічні характеристики суб'єкта інноваційної діяльності.

Які існують види особистісної інноваційності?

Визначте особливості діагностики особистісної інноваційності.

В чому полягає сутність проблеми групової інноваційності?

Тема 3. Прикладні дослідження інноваційності суб'єкта Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати доповіді за темами «Інноваційність у сфері комп'ютерних технологій», «Споживча інноваційність», «Лідерство та інноваційність». Поняття інтернаціоналізації освіти. Інноваційність як фактор інтернаціоналізації освіти..

Завдання 2. Написати реферати на теми «Форми впливу лідера на групову інноваційність», «Специфіка трансформаційного лідерства», «Інноваційність у сфері освіти».

Завдання 3. Провести міні-дослідження соціальних аспектів інноваційності.

Література:

Основна:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-е вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Ігнатович О.М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників: Монографія / О.М. Ігнатович. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2009. – 287с.
3. Ялговский С. Психология инноваций: подходы, методы, процессы / С. Ялговский. - М.: Издательский дом Высшей школы экономики, 2011. – 350 с.

Додаткова:

1. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОІППО, 2005. – 160 с.
2. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект. / За ред. Даниленко Л. – К.: Школяр, 2002. – 320 с.
3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. \ В.В. Химинець – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. – 364 с.

Періодична:

1. Бех І., Кононко О. Наукові засади проведення експерименту // Рідна школа – 2001. – № 10. – С. 36–40.
2. Борівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі // Рідна школа. – 2002. –№ 93. – С. 22—26.
3. Буркова Л. Ключ до управління: Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму керування інноваційним процесом в освіті//Директор школи, ліцею, гімназії. –2000.–№1. – С. 31–37.
4. Ващенко Л. Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти особливості управління//Освіта і управління. – 2003. – т. 6. – №3. – С. 97–104.
5. Даниленко Л. Інноваційна педагогіка: до практики через теорію (з нотаток науковця) // Директор школи, ліцею, гімназії. –2000. – № 1 – С. 38–40.
6. Даниленко Л. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти // Післядипломна освіта в Україні. – 2003.– №3. – С. 70–74. Даниленко Л.І., Буркова Л. В. Відбір та оцінювання освітніх інновацій//Директор школи. –1998.– №34. – С. 6.

Методичні вказівки

Прикладні дослідження, спрямовані на визначення способів застосування результатів попереднього етапу та їх уточнення. Вони можуть бути теоретичними та експериментальними, пов'язаними зі створенням моделей. Тут відбувається розробка лабораторних технологій і методів випробувань, виготовлення тавипробування макетів і зразків нових виробів, нестандартного устаткування. Потім виробляються спеціальні розрахунки для оцінки і подальшого коректування досліджень, другий відсів неперспективних ідей. Кінцевим результатом цього етапу є технічне завдання, рекомендація, зразок. Світовий досвід показує, що 90% фундаментальних досліджень мають від'ємний результат. А з 10%, що zostалися, не всі мають практичне застосування. Крім того, багато відкриттів сталося випадково, вони не передбачалися планами досліджень. На стадії впровадження нових технологій у виробництво цей ланцюг також часто рветься. Наприклад, із кожних 10000 нових продуктів, що створюються в американській економіці за рік, 8000 швидко покидають ринок, а з 2000, що залишилися, тільки 100 продуктів забезпечують їх виробникам значну технічну перевагу та комерційний успіх. Саме з цих причин неможливо бути впевненим, що зробивши інвестиції на будь-якій стадії циклу ми досягнемо позитивного результату на наступному етапі. Тому сучасне управління інноваційним процесом спрямоване на створення умов для масового пошуку, результативних шляхів технологічних змін і швидкої підтримки позитивних знахідок.

Питання і завдання для самоконтролю

Назвіть напрями та предмет прикладних досліджень інноваційності суб'єкта.

Розкрийте сутність інноваційних технологій, що використовуються у дослідницькій діяльності та психологічній практиці?

Тема 4. Інноваційний процес як предмет наукового психологічного дослідження

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати доповіді за темами «Етапи інноваційного процесу», «Наукові дослідження інноваційних процесів».. Креативно-інноваційний цикл. Циклічність інноваційного процесу. Рівні аналізу креативно-інноваційного циклу. Форми впливу у креативно-інноваційному циклі Впровадження інновацій. Чинники впровадження інновацій.

Завдання 2. Написати реферати на теми Моделі інноваційних процесів, Впровадження інновацій, Чинники впровадження інновацій.

Завдання 3. Розробити проект впровадження педагогічної інновації.

Література:

Основна:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-е вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Ігнатович О.М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників: Монографія / О.М. Ігнатович. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2009. – 287с.
3. Ялговский С. Психология инноваций: подходы, методы, процессы / С. Ялговский. - М.: Издательский дом Высшей школы экономики, 2011. – 350 с.

Додаткова:

1. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОІППО, 2005. – 160 с.
2. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект. / За ред. Даниленко Л. – К.: Школяр, 2002. – 320 с.
3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. \ В.В. Химинець – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. – 364 с.

Періодична:

1. Ковальчук О. Інноваційна робота як проблема професійного удосконалення вчителя // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – №1- 2. – С. 51–52.
2. Краснощок І. Науково-дослідна діяльність як фактор формування соціальної самореалізації майбутнього вчителя // Рідна школа. –2002. – №6. – С 15-18.
3. Макагон К. Діагностика готовності педагогів до пошукової діяльності // Рідна школа.– 2002. – № 1. – С. 27–29. 20.
4. Макагон К. Умови формування готовності педагога до пошукової діяльності // Початкова школа. – 2002.– № 7.– С 55–57.
5. Набока Л., Скрипник М. Як підготувати педагога-дослідника//Директор школи, ліцею, гімназії.–2002. – №4. – С. 91—96.
6. Науменко Р., Ковбасенко Л Інноваційні процеси в діяльності сучасного позашкільного навчального закладу // Рідна школа.– 2001. – №7. – С. 14– 15.
7. Овчаренко Л. Г., Хіхловський Л. Б. Система педагогічних інновацій // Рідна школа.– 2002. – № 11. – С. 46-47.
8. Олійник В. Система педагогічної освіти та педагогічні інновації //Директор школи, ліцею, гімназії.–2001.– №4. –С. 61-69.
9. Онищук Л. Інноватика – істотна складова гуманістичної парадигми учіння//Шлях освіти. –2002. –№2. – С. 13-16.
10. Остапчук О. Шляхи підвищення інноваційного потенціалу методичної роботи // Шлях освіти –2002 .– №2. – С. 9-15.
11. Островерхова Н Технологія – органічна складова уроку //Директор школи, ліцею, гімназії –2001. – №5-6. – С. 90-94.

12. Паламарчук В Педагогічні інновації і передовий педагогічний досвід // Післядипломна освіта в Україні – 2003. – № 3. – С. 74-76.
13. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації // Рідна школа –1998. – №12. – С. 3-17. 35. Подмазін С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітніми системами // Освіта і управління –1997. – №1.
14. Подставкіна А. Педагогічні інновації та їх обговорення на шпальтах часопису „Рідна школа” // Рідна школа – 2002. – № 1. – С. 13-14.
15. Порох Л Шляхи інноваційних перетворень у закладах освіти //Рідна школа –2001.– №7. – С. 10-13.
16. Пуцов В.І. Системний підхід до організації науково-методичної роботи // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 13-15. 82 39.
17. Програма обласного науково-методичного дослідження (Тернопіль) „Запровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально- виховний процес”// Управління освітою.– 2004. – № 17. – С.1-10.
18. Рабченюк Т.С. Управління процесом запровадження досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду в шкільну практику//Освіта і управління –1998.– №2. – С. 27-32.
19. Романенко М. Координація інноваційної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти // Післядипломна освіта в Україні – 2003. – №3. – С. 13-14.
20. Рябова В. Інноваційний аналіз дидактичних версій модульного навчання // Рідна школа – 2000. – № 1. – С. 65-67.
21. Фролов М.,Павлютенков Є., Денисенко Н. Організація науково-дослідної роботи // Управління освітою.– 2004. – № 19. – С.1-12.

Методичні вказівки

Інноваційний процес можна визначити як процес перетворення нових наукових знань в інновацію. Інакше кажучи, інноваційний процес являє собою життєвий цикл інновацій, тобто послідовність робіт із всього циклу інноваційних перетворень (інакше - інноваційному циклу), і містить етапи створення, освоєння й промислової реалізації інновацій.

Інноваційні процеси, що забезпечують перехід від одного якісного стану об'єкта до іншого (більш високого), вимагають витрат ресурсів, тобто інвестицій і часу. Для ефективної реалізації інноваційних процесів і в цілому інноваційної діяльності суб'єктів ринкової економіки необхідна наявність ринків капіталу (інвестицій), новацій, інжинірингу й розвинутої інноваційної сфери.

Життєві цикли інновацій

«Інновація-продукт»	«Інновація-процес»
<p>1. Фаза «наука». На цій фазі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проводять фундаментальні дослідження; - розробляють теоретичні підходи до вирішення даної проблеми. <p>Цим займаються академічні інститути, вищі навчальні заклади, галузеві спеціалізовані інститути та лабораторії.</p> <p>2. Фаза «дослідження». На цій фазі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проводять прикладні дослідження; - здійснюють експериментальні дослідження; - розробляють експериментальні моделі. <p>Цим займаються наукові інститути та заклади, малі венчурні підприємства.</p> <p>3. Фаза «розробка». На цій фазі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначають технічні характеристики нової продукції, розробляють інженерно-технічну документацію та конструюють новий продукт; - створюють дослідні зразки; - розпочинають експериментальне виробництво нового продукту. <p>Роботи на цьому етапі виконуються в спеціалізованих лабораторіях, дослідних виробництвах, конструкторських бюро, науково-дослідних підрозділах великих промислових підприємств.</p> <p>4. Фаза «виробництво». На цій фазі проводять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - технічну й організаційну підготовку 	<p>1. Стадія «зародження»:</p> <p>усвідомлення потреби, пошук або розробка нововведення.</p> <p>2. Стадія «освоєння»:</p> <p>впровадження, випробовування, внесення необхідних змін.</p> <p>3. Стадія «дифузії»:</p> <p>поширення нововведення, тиражування.</p> <p>4. Стадія «рутинізації»:</p> <p>реалізація нововведення в стабільні (стійкі) показники виробництва (експлуатації).</p>

<p>виробництва (матеріально-технічне забезпечення, створення допоміжних матеріалів, напівфабрикатів);</p> <ul style="list-style-type: none"> - масове виробництво. <p>Цей етап здійснюється безпосередньо на підприємстві.</p> <p>5. Фаза «споживання». Ця фаза охоплює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - збут продукції; - задоволення попиту споживача. 	
--	--

Часто для пояснення циклічності інноваційного процесу використовують модель стадій технологічних змін, що була розроблена Г. Роседжером (див. рис.1). Ця модель виглядає як кібернетична модель зі зворотнім зв'язком по кожному з елементів та стадій науково-технічного циклу. Ще цю модель називають інноваційним ланцюгом. Проте даний ланцюг є ідеальною моделлю, а в реальному житті часто трапляється, що етапи не пов'язані між собою, бо ланцюг рветься в часі і просторі.

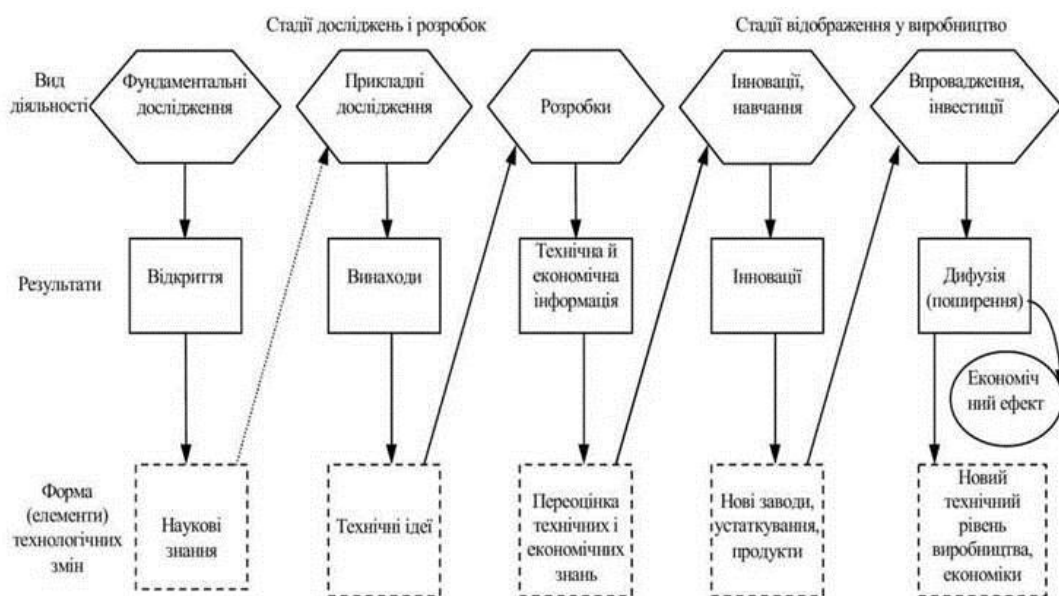

Рис.1. Модель стадій технологічних змін Г. Роседжера

Питання і завдання для самоконтролю

Опишіть особливості інноваційного процесу як предмета наукового психологічного дослідження.

Які виокремлюють етапи інноваційного процесу.

Визначіть циклічність інноваційного процесу.

Складіть характеристику рівнів аналізу креативно-інноваційного циклу.

Визначіть форми впливу у креативно-інноваційному циклі

Розкрийте специфіку процесу впровадження та визначіть чинники ефективного впровадження.

Тема 5. Інформаційні аспекти інновацій

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготувати доповіді за темами «Інновації та знання», «Обмін знаннями в інноваційному процесі». «Загальне поняття інформаційного середовища».

Завдання 2. Написати реферати на теми «Управління знаннями як фактор успішності інновацій», «Інформаційне середовище та інновації».

Завдання 3. Розкрити поняття псевдоінновації.

Література:

Основна:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-е вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Ігнатович О.М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників: Монографія / О.М. Ігнатович. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2009. – 287с.
3. Ялговский С. Психология инноваций: подходы, методы, процессы / С. Ялговский. - М.: Издательский дом Высшей школы экономики, 2011. – 350 с.

Додаткова:

1. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОППО, 2005. – 160 с.
2. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект. / За ред. Даниленко Л. – К.: Школяр, 2002. – 320 с.
3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. \ В.В. Химинець – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с.

Періодична:

1. Ковальчук О. Інноваційна робота як проблема професійного удосконалення вчителя // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – №1- 2. – С. 51–52.
2. Краснощок І. Науково-дослідна діяльність як фактор формування соціальної самореалізації майбутнього вчителя // Рідна школа. –2002. – №6. – С 15-18.
3. Макагон К. Діагностика готовності педагогів до пошукової діяльності // Рідна школа.– 2002. – № 1. – С. 27–29. 20.
4. Макагон К. Умови формування готовності педагога до пошукової діяльності // Початкова школа. – 2002.– № 7.– С 55–57.
5. Набока Л., Скрипник М. Як підготувати педагога-дослідника//Директор школи, ліцею, гімназії.–2002. – №4. – С. 91—96.
6. Науменко Р., Ковбасенко Л Інноваційні процеси в діяльності сучасного позашкільного навчального закладу // Рідна школа.– 2001. – №7. – С. 14– 15.
7. Овчаренко Л. Г., Хіхловський Л. Б. Система педагогічних інновацій // Рідна школа.– 2002. – № 11. – С. 46-47.
8. Олійник В. Система педагогічної освіти та педагогічні інновації //Директор школи, ліцею, гімназії.–2001.– №4. –С. 61-69.
9. Онищук Л. Інноватика – істотна складова гуманістичної парадигми учіння//Шлях освіти. –2002. –№2. – С. 13-16.
10. Остапчук О. Шляхи підвищення інноваційного потенціалу методичної роботи // Шлях освіти –2002 .– №2. – С. 9-15.
11. Островецька Н Технологія – органічна складова уроку //Директор школи, ліцею, гімназії –2001. – №5-6. – С. 90-94.
12. Паламарчук В Педагогічні інновації і передовий педагогічний досвід // Післядипломна освіта в Україні – 2003. – № 3. – С .74-76.
13. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації // Рідна школа –1998. – №12. – С. 3-17. 35. Подмазін С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітніми системами // Освіта і управління –1997. – №1.
14. Подставкіна А. Педагогічні інновації та їх обговорення на шпальтах часопису „Рідна школа” // Рідна школа – 2002. – № 1. – С. 13-14.
15. Порох Л Шляхи інноваційних перетворень у закладах освіти //Рідна школа –2001.– №7. – С. 10-13.
16. Пуцов В.І. Системний підхід до організації науково-методичної роботи // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 13-15. 82 39.
17. Програма обласного науково-методичного дослідження (Тернопіль) „Запровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально- виховний процес”// Управління освітою.– 2004. – № 17. – С.1-10.
18. Рабченюк Т.С. Управління процесом запровадження досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду в шкільну практику//Освіта і управління –1998.– №2. – С. 27-32.
19. Романенко М. Координація інноваційної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти // Післядипломна освіта в Україні – 2003. – №3. – С. 13-14.

20. Рябова В. Інноваційний аналіз дидактичних версій модульного навчання // Рідна школа – 2000. – № 1. – С. 65-67.

21. Фролов М., Павлютенков Є., Денисенко Н. Організація науково-дослідної роботи // Управління освітою.– 2004. – № 19. – С.1-12.

Методичні вказівки

Початок третього тисячоліття став періодом інтенсивного розвитку інформаційного суспільства. Нові ІТ сформували ту базу, яка обумовила підвищення когнітивного рівня людини та її суспільного розвитку шляхом практичних інформаційних впливів на оточуючий світ. Наукові й технічні працівники збирають і продукують інформацію, менеджери й фахівці опрацьовують її, викладачі й працівники комунікаційної сфери її поширюють. В інформаційному суспільстві обсяги інформації, знань, інформаційних послуг швидко зростають, а галузі, пов'язані з їх виробництвом (телекомунікаційна, комп'ютерна, телевізійна тощо), динамічно розвиваються і стають домінуючими. Формування інформаційного суспільства ознаменувалося такими перетвореннями:

- глобалізацією усіх сфер соціально-економічної діяльності людини;
- роль інформаційних потреб людей стає визначальною;
- розвиненою інформаційно-комунікаційною інфраструктурою та прискореним розвитком високотехнологічних галузей економіки;
- широким доступом громадян до інформації, освіти, культурного надбання всього людства, можливостей роботи та спілкування;
- відбуваються неперервні інноваційні процеси в усіх сферах діяльності людини.

З точки зору розумності та обґрунтованості, інноваційний напрям розвитку суспільства сьогодні є єдино можливим. Адже рівень економіки визначально залежить від інноваційного розвитку продуктивних сил країни, а одними з основних характеристик ефективності процесів використання останніх є ступінь механізації, автоматизації та інтелектуалізації. Сучасним інноваційним технологіям притаманні такі ознаки: 1) широкий спектр використовуваних спеціалізованих засобів з різнотиповими технічними, технологічними, а й навіть екологічними характеристиками; 2) порівняно короткий життєвий цикл (в середньому до п'яти років), що проявляє подальшу тенденцію до скорочення; 3) сильна взаємопов'язаність з різноманітними міжнародними чи національними стандартами. Можна лише констатувати, що рішення в галузі інновацій потрібно приймати в умовах величезної різноманітності допустимих рішень у стислі терміни з врахуванням стану та прогнозу щодо стандартів у сферах, охоплених діяльністю. Вирішити поставлену проблему без системного інформаційного підходу сьогодні неможливо.

Питання і завдання для самоконтролю

В чому полягають інформаційні аспекти інновацій?

Розкрийте взаємозв'язок між інноваціями та знаннями.

Визначіть види знання.

Яку роль і функції виконує обмін знаннями в інноваційному процесі.

Визначіть фактори успішності інновацій.

Опишіть функції та параметри інформаційного середовища в умовах інноваційного процесу.